

OP Media/OP Turun Seutu/BLOGI, 30.3.2023

<https://www.op-media.fi/op-turun-seutu/blogi-arvot-ja-periaatteet-nousevat-ihmiskuvasta/>

Blogi 2

Kirjoittajat:

Eliisa Troberg, työelämäprofessori, Turun yliopisto

Sami Karhu, työelämäprofessori, Vaasan yliopisto

Arvot ja periaatteet nousevat ihmiskuvasta

”Osuustoiminta on yksinkertaista sitoutumista suomalaisiin perusarvoihin. Harvassa paikassa pääsee toteuttamaan suomalaisen sielunmaisemaan kuuluvia syviä arvostuksia aivan konkreettisesti sillä tavalla kuin juuri osuustoiminnassa.”

Kenties tässä osuustoimintavaikuttajan näkemyksessä on vähintään osaselitys siihen, miksi osuustoiminta on Suomessa laajasti käytössä oleva liiketoimintamalli. Osuustoimintaelämällä on yhdennäköisyyttä suomalaisen elämänmuodon kanssa.

Sitaatti myös viittaisi siihen, että arvoilla on merkitystä talouselämässä. Arvojen kysymystä on oivallista tarkastella osuustoiminnan kautta, jolla on takanaan lähes 200 vuoden mittainen taival arvoihin ja periaatteisiin perustuvana taloudellisena toimintana.

Osuustoiminnan idea rakentuu arvoille ja periaatteille

Arvo on se, mikä on arvostettavaa. Osuustoiminnan kansainvälisesti määriteltyjä perusarvoja ovat *omatoimisuus, omavastuisuus, oikeudenmukaisuus, tasa-arvoisuus ja solidaarisuus*. Eettiset arvostettavat asiat ovat *rehellisyys, avoimuus, yhteiskunnallinen vastuu ja muista ihmisistä välittäminen*.

Arvot toteutuvat periaatteiden kautta. Ne ovat *vapaaehtoinen ja avoin jäsenyys, demokraattinen jäsenhallinto, jäsenten taloudellinen osallistuminen, itsenäisyys ja riippumattomuus, koulutus ja oppiminen, osuuskuntien keskinäinen yhteistyö ja toiminta yhteisönsä kestäväen kehityksen hyväksi*.

Osuuskunnat ovat kehittyneet monien eri ajatussuuntien keskuudessa eri puolilla maailmaa, jonka vuoksi arvojen määrittäminen yksiselitteisesti ei ole yksinkertaista. Osuuskunnat ovat myös muokanneet arvoja omista lähtökohdistaan ja omien tavoitteidensa mukaisesti. Kussakin maassa on vieläpä lainsäädäntö, jonka puitteissa arvoja ja periaatteita sovelletaan.

Kansainvälisen osuustoimintaliiton ICA:n määrittämät osuustoiminnan arvot ja periaatteet on ihmiskunnan suuria tekstejä, joihin tiivistyy tahto ja utopia rakentaa maailmasta hyvä paikka elää. Arvot ja periaatteet on viimeksi saatettu kirjallisen muotoon vuonna 1995. Kaikkien ihmisten tulisi tämän asiakirjan ydin omaksua.

Miksi talouselämässä tarvitaan arvoja?

Miksi yritystoiminnan perustaksi ja ohjenuoraksi tarvittaisiin arvoja ja periaatteita? Arvot toteutuvat ja konkretisoituvat toiminnan kautta arjen liiketoiminnassa. Arvot ovat ideaaleja, joita kohden pyrkiä. Niitä tuskin saavutetaan kiistattomasti ja sataprosenttisesti, mutta suunnan valinnan ja liikkeelle lähdön vuoksi niillä on vaikutusta käytännön toiminnassa.

Arvot luovat osuustoiminnan identiteettiä ja lisäävät toimijoiden välistä luottamusta. Luottamus on tärkeä asia liiketoiminnassa, jossa on usein osallisena monia tahoja ja ihmisiä. Arvot myös selkiyttävät asioita epäselvissä tilanteissa sekä kriiseissä. Esimerkiksi Ukrainan osuustoimintaliikettä ovat tukeneet sodan aikana juuri osuustoiminnan periaatteet ja arvot.

Osuustoiminnan arvot ja periaatteet ovat osuustoimintayritysten jäseniä varten. Käytännössä arvojen tulisi näkyä kaikkialla ihmisten kohtaamisissa, jäsenistön motivaattorina, johtamisen kivijalkana, henkilöstön työssä jäsen- ja asiakaspalvelussa. Arvojen vaikutukset tulevat esille vasta niiden toteutuessa. Siksi arvojen määrittäminen, kouluttaminen ja tiedostaminen ovat tärkeitä.

Demokratia ja vastuullisuus kumpuavat arvoperusteisuudesta

Arvot ja periaatteet sekä tavoitteet vaikuttavat osuuskunnan johtamiseen ja sitä kautta koko yrityksen toimintaan. Esimerkiksi demokratia toteutuu osuuskuntakokouksessa ja edustajistovaaleissa yksi ääni yksi henkilö -periaatteena. Taustalla on ajatus siitä, että demokratian soveltaminen taloudelliseen toimintaan tekee päätöksistä parempia ja toiminnasta tehokasta. Näin demokraattisesti hallitut yritykset edistävät jäsenten määrittämää yhteistä hyvää.

Demokratian ohella yhteiskuntavastuu on ollut aina vahvasti läsnä osuustoiminnassa. Osuustoiminta on syntyjään yhteiskunnallinen liike, jolla pyrittiin mm. parantamaan teollistumisen ja rahatalouden työntekijöille ja

pienviljelijöille mukanaan tuomia epäkohtia ja siten vakauttamaan yhteiskuntaa.

Miten vastuullisuus ilmenee osuustoiminnassa nykyään? Osuuskunnat ympäri maailman pyrkivät tuottamaan ja myymään korkealaatuisia tuotteita kohtuulliseen hintaan. Osuuskunnat kantavat laajaa vastuuta ympäristöstä sekä jäsentensä ja sidosryhmiensä hyvinvoinnista. Ne kykenevät ratkaisemaan yhteiskunnallistaloudellisia ongelmia sekä vastaamaan yhteiskunnallisiin tarpeisiin ja korjaamaan markkinoiden epäonnistumisia.

Ihmiskeskeisyyttä, kohtuullisuutta ja kestävää kehitystä

Osuustoiminta on ihmiskeskeistä taloudellista toimintaa. Tavoitteena ei ole voiton tuottaminen sijoitetulle pääomalle vaan etujen tuottaminen jäsenille. Taloudellisten tavoitteiden ohella osuuskunnalla voi olla myös sosiaalisia tavoitteita. Osuuskunnat toimivat pitkällä aikavälillä ja haluavat turvata jäsenilleen toiminnan jatkuvuuden, turvallisuuden ja varmuuden.

Kohtuullisuus on yksi keskeinen arvo kestävän kehityksen mukaisessa taloudellisessa toiminnassa. Ilmastokriisin haasteisiin tarttuminen edellyttää uudenlaista ajattelutapaa talouselämän kohtuullisuuspyrkimyksistä. Ei voida enää tavoitella jatkuvaa kasvua vaan luonnon monimuotoisuuden huomioivaa ja ilmaston lämpenemisen estävää taloudellista toimintaa.